

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2024

No 7

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 368 sahifa.
E'lon qilishga 2024-yil 25-iyulda ruxsat etildi.*

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich, i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., Navoiy davlat pedagogika instituti rektori
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, p.f.f.d., (PhD), Buxoro muhandislik-texnologiya instituti rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU Hududiy ta'lim muassasalari va markazlar bo'yicha prorektor v.b.
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TDIUprofessori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d., TSUE professori
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Musayeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori
Cham Tat Huei, (PhD) USCI universiteti professori, Malayziya
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d.,(PhD) "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d.,(PhD) TAQU katta o'qituvchisi
Djudi Smetana, p.f.n., Pitsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Krissi Lyuis, p.f.n., Pitsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Ali Konak (Али Кўнак), i.f.d., prof., Karabuk universiteti dosenti, Turkiya
Glazova Marina Viktorovna, i.f.n., "LUKOIL-Energoservis" Kompaniyasi iqtisodchisi, Moskva.
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., (PhD) TDIU dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Oqil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjaevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Rae Kwon Chung, honorary professor of TSUE, Nobel laureate, South Korea,

Osman Mesten, member of the Turkish Parliament, head of the Turkey-Uzbekistan Friendship Society

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, DSc, Prof., Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Buzrukkhanov Sarvarkhan Munavvarkhanovich, DSc, Deputy Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, DSc, Prof., Deputy of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Sayfullo Normatovich CSc, Prof., Rector of Academy of Labor and Social Relations

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, DSc, Prof., TSUE Vice-Rector for Scientific Affairs and Innovation

Kalonov Mukhiddin Bakhritdinovich, DSc, Prof., Rector of the Navoi State Pedagogical Institute

Siddikova Sadokat Ghaforovna, PhD, Rector of the Bukhara Institute of Engineering and Technology

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, DSc, Prof., acting Vice-rector for regional educational institutions and centers of TSUE

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, DSc, Prof., of TSUE

Samadov Askarjon Nishonovich, CSc, Prof., of TSUE

Slizovsky Dimitriy Yegorovich, DSc, Prof., of the People's Friendship University of Russia

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, DSc, Prof., Rector of International "Nordic" University

Akhmedov Ikrom Akramovich, DSc, Prof., of TSUE

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja ugli, DSc, Prof., of TSUE

Utayev Uktam Choriyeovich, Deputy Head of the DGPO of the Republic of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of the DCECGPO of the Republic of Uzbekistan

Eshtayev Alisher Abduganievich, DSc, Prof., of TSUE

Shoira Azimovna Musaeva, professor of SamDu IS Institute

Cham Tat Huei, PhD, professor at USCI University, Malaysia

Akhmedov Javokhir Jamolovich, PhD, deputy of executive director of the "El-yurt umidi" fund

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, PhD, Senior Lecturer at Tashkent University of Architecture and Construction

Judy Smetana CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Chrissy Lewis CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Ali Konak DSc, Prof., Associate Professor of Karabuk University, Turkey

Glazova Marina Viktorovna, CSc, economist at LUKOIL-Energoservis Company, Moscow.

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, associate professor of TSUE

Sevil Piriyea Karaman, PhD, doctoral student at Ankara University, Turkey

Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, independent researcher of TSUE

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

G'afurov Doniyor Orifovich, p.f.f.d., (PhD)

Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Avtosanoat korxonalarini marketing strategiyasini takomillashtirish yo'llari	16
Qo'ng'iroqboy Avezimbetovich Sharipov, Zayniddinova Umida Djalolovna	
Mamlakat raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishda maxsus iqtisodiy zonalar omilidan foydalanish istiqbollari	26
Izbosarov Boburjon Baxriddinovich, Abdurasulov Ravshanbek Xotam o'g'li	
Mamlakatimizda pillachilik biznesini rivojlantirish orqali mahsulot ishlab chiqarish va uni qayta ishlash holatining tahlili	37
Turgunov Odilbek Maripovich	
Etnografik turizmni tashkil etishning xorij tajribasi	41
I. Axmedov	
Xizmatlar sohasining milliy iqtisodiyotdagi rolini tahlil qilishning zamonaviy yondashuvlari	46
Xusanov Murodjon Sunnatullayevich	
Iqtisodiy o'sish tushunchasi va uning rivojlanish tarixi	54
Maksudov Avazbek Ulug'bek o'g'li	
Ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarni takomillashtirish asosida inson kapitalini rivojlantirish	59
Ubaydullaev G'ayrat Zuvaytovich	
O'zbekistonda aholi bandligini ta'minlashda oilaviy tadbirkorlikning o'rni	65
Baymanova Mavlyuda Djurayevna	
The Effect of Students' Financial Status on Academic Performance in Uzbekistan	70
Alimov Damirjon Odilovich	
Qoraqalpog'iston Respublikasida xizmat ko'rsatish sohasida tadbirkorlik faoliyatining o'rni	76
Jusupova Anjim Tansiqbaevna	
Insurance Mechanisms in Foreign Trade: Mitigating Risk and Facilitating Global Commerce	82
Sohibjamol Abirkulova	
Nodavlat umumiy o'rta ta'lim maktabning faoliyati samaradorligini aniqlashdaining innovatsion usullardan foydalanish	87
Ustadjalilova Xurshida Aliyevna	
Qishloq xo'jaligi korxonalarida asosiy vositalar hisobi va auditi bo'yicha xorijiy tajribalar va ulardan respublikamizda foydalanish imkoniyatlari	92
Xojimurodov Zuxriddin Shukurullo o'g'li	
O'zbekiston Respublikasi budjetining shakllanishida egri soliqlarni undirishning fiskal samaradorligi	97
Abdulxayeva Shahnoza Muxammadiyevna Mamlakat sanoatining barqaror rivojlanishida energiosamaradorlikning roli	104
J. J. Yaxshilikov	
Сравнительный анализ состояния сферы услуг в регионах Андижанской области	109
Мусабоев Рустам Алижонович	
Hududlarda aholi bandligini oshirish va kambag'allikni qisqartirishda ishlab chiqarish sanoatining o'rni (Qashqadaryo viloyati misolida)	114
Hamdamov Shahzod Ilhom o'g'li, Baxronov Baxriddin Najmiddinovich	
Banklarning qimmatli qog'ozlar bozoridagi faoliyatini takomillashtirish yo'llari	118
Ermatov Utkirbek Baxodirjonovich	

Развитие цифровой экономики в Узбекистане, ее плюсы и минусы	122
Раупова Мухлисахон Ибрахимжон кизи, Мамбетова Мадина Зоҳид кизи, Алижонов Малика Алижон кизи, Хакимова Нигора Бахтиёрвна	
Investment Management is an Important Factor of Economic Development.....	127
Yuldasheva G. A., Ziyayev Dilshodjon	
O'zbekistonda moliyaviy texnologiyalar sanoatining rivojlanish istiqbollari.....	130
Rustamov Jasurbek Ravshanbek o'g'li	
Davlat-xususiy sherikchilik asosidagi loyihalarni moliyalashtirish.....	136
To'irov Yunus Alamovich	
Operatsion faoliyatni boshqarishda strategiya tushunchasiga bo'lgan yondashuvlarning shakllanishi.....	143
Dedajanov Baxtiyor Nabijanovich	
Ta'lim jarayoniga raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali ta'lim sifati va samaradorligini ta'minlash.....	148
Xusniddinov Yorqinjon Muxiddin o'g'li	
Budjet tashkilotlarida pul mablag'lari nazorat qilishni rivojlantirish yo'llari.....	152
Alimardonov Muxammadi Ibragimovich, Djalilova Malika Shuxratovna	
QQS ma'murchiligining yevropa tajribasi.....	157
Bisenbayev Sharyar Kuanishbayevich	
O'zbekistonda soliq yukiga ta'sir etuvchi omillar tahlili	162
Nasimov Ravshanjon Azimovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida muqobil energiya vositalaridan foydalanib ma'lumot almashinish va iqtisodiy samaradorlikni oshirish masalalari	170
Ashurov Azizbek Ergash o'g'li, Janzakov Bekzot	
Analysis of the theoretical foundations of sustainable economic development at regional level	175
Khudayorova Munira Omonboy kizi	
Soliq ma'murchiligida joriy etilgan jismoniy shaxslardan olinadigan soliqlarni undirish mexanizmini takomillashtirish yo'llari	182
Muxtorov Zokir Sayfulla o'g'li, Karimov Ilhom Anorboy o'g'li, Homidov Asrorbek Tohirjon o'g'li, Axmedova Shoxista G'ayrat qizi	
Sirdaryo viloyatining investitsiya muhiti zamonaviy rivojlanish tendensiyalari	187
Xolmurotova Diyoraxon Ibragimovna	
Transformatsiyalash jarayonida tijorat banklarining kreditlash faoliyatini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	191
Razzoqov Bexzod Gofurovich	
Modern trends in assessing the impact of industrial development on the environment.....	196
Turg'unov Jasurbek Alimardon o'g'li	
Pul oqimlarini guruhlash mezonlari bo'yicha tasniflashni kengaytirish.....	202
Atamurodov Saidmurod Yaxyoevich	
Iqlim o'zgarishlari va uning iqtisodiy rivojlanishga ta'sirining ilmiy-nazariy tahlili	208
Ashrafjon Elov	
Soliqlarning iqtisodiy mohiyati va ahamiyati	214
Abramatov Eldor Toshmamatovich, Alimov Abduraxon Alxamiddin o'g'li, Shodmonqulov Temurbek Ulug'bek o'g'li, Nurillayev Jasurbek Davronbekovich	
Tijorat banki daromadlari - moliyaviy barqarorlikni omili sifatida.....	218
Umarov Davron Shavkatovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida korxona barqarorligini boshqarishning o'ziga xos xususiyatlari	223
Masharipova Manzura Alimbayevna, Rahimov Mirjalol Sultonboy o'g'li	
Innovatsion yondashuvlar asosida chakana savdoni rivojlantirish yo'nalishlari.....	227
Saparova Mohira Alisher qizi, Abdullayev Ilyos Sultanovich	

Experience of foreign countries in youth labor market research	231
Asqarova Muhabbat Ibraximovna	
Xorij mamlakatlarida ijtimoiy tibbiy sug'urta badallari qiymatlarini taqqoslash	235
Umurzakova Mo'tabarxon Nodir qizi	
O'zbekistonda alkogol va tamaki mahsulotlari ishlab chiqarilishi hamda realizatsiya qilinishi tahlili	241
Eshmatov Sirojiddin Tog'aymurodovich	
Oliy ta'lim muassasalarini xalqaro tasnifining vujudga kelishi ilg'or tajribalari	247
Yuldashev Iskandar Bahromovich	
Анализ зарубежного опыта методологии оценки финансового потенциала развитых стран.....	253
Буранова Лола Вахобовна	
Davlat oliy ta'lim muassasalarida ta'lim xizmatlari xarajatlari hisobini takomillashtirish.....	263
Abdurahmanov Otabek Patidinovich	
"To'qimachilik sanoatini rivojlantirish yo'lidagi muammolar va yechimlar"	270
Otaxanova Umida Olim qizi	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida mintaqalar infratuzilmasini rivojlantirish istiqbollari.....	275
Sayfulina Alfira Feratovna	
Oliy va xususiy ta'lim muassasalarida ta'lim menejmentini qo'llash hamda alohida mexanizmlarining tahlili.....	281
Teshaeв Hotamjon Ixtiyor o'g'li, Narzullayeva Gulchehra Salimovna	
Jismoniy tarbiya va sport sohasini davlat-xususiy sheriklik asosida boshqarishning nazariy asoslari	287
Yuldoshev Ulug'bek Asqar o'g'li	
Asosiy vositalarga oid BHXS va MHXSlar maqsadi va amaliyotda qo'llanilishi.....	293
Nematova Dilnoza Azamatovna	
Makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashning ilmiy-nazariy asoslari va omillari	297
S.M.Xolxo'jayev	
The implementation of eco-tourism in supporting the optimality of tourism sector (case study in Indonesia and Uzbekistan)	302
Khalimova Mohirabonu, Alfira Sofia, Diana Igorevna Stepanova	
Innovations in export logistics for Uzbekistan's produce.....	310
Sevinch Makhmutullaeva	
Tijorat banklarida ichki audit faoliyatini rivojlantirishning ahamiyati	314
Yo'ldashov Adham Tavboyevich	
Налоги и их роль в доходах бюджета Республики Узбекистан.....	319
Умида Юлдашева	
Tijorat banklarining daromad manbalarini raqamli texnologiyalar orqali kengaytirish yo'llari.....	323
Ahmedov Komron Muhammadaliyevich	
Цена пруденциальной политики Центрального банка Узбекистана.....	328
А.М. Абдукадиров	
Tax history	338
Mirhayotov Xusniddin	
Анализ состояния транзитных перевозок железнодорожного транспорта	341
Саримсакова Малохат Хикматуллаевна	
Kichik biznesning iqtisodiy rivojlanish salohiyatini baholash konsepsiyasi va uni baholash.....	344
Israilov Rustam Ibragimovich	
Yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliq ma'muriyatchiligini tashkil etishning ayrim masalalari.....	348
Idirisov Alisher Otajonovich	

Особенности разработки специальной одежды для работников прядильных предприятий.....	352
Н.Т. Гафурова, М.Э. Ходжаева, Б.Б. Бозоров	
Ways to improve the efficiency of banking services in our country	356
Muminova Masuda Bakhtiyorovna	
Zamonaviy sharoitlarda xo'jalik yurituvchi subyektlarining moliyaviy resurslarini boshqarish tahliliy ta'minotining dolzarb masalalari	360
Jiyanova Nargiza Esanboyevna	

ZAMONAVIY SHAROITLARDA XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARINING MOLIYAVIY RESURLARINI BOSHQARISH TAHLILIY TA'MINOTINING DOLZARB MASALALARI

Jiyanova Nargiza Esanboyevna

i.f.n., prof. TDIU

Annotatsiya: Maqolada zamonaviy sharoitlarda korxonaning moliyaviy resurslarini boshqarishning tahliliy ta'minoti xususiyatlari, korxonaning moliyaviy resurslarini boshqarish tahliliy ta'minotining mazmuni va korxonaning moliyaviy resurslarini boshqarish bo'yicha tahliliy yordamni takomillashtirishning asosiy yo'nalishlari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: korxonalarning moliyaviy resurslari, tahliliy ta'minot, moliyaviy barqarorlik va rentabellik ko'rsatkichlari, taqsimlanmagan foyda, aylanma mablag'lar va boshqalar.

Abstract: The article examines the features of analytical support for the management of enterprise financial resources, studies the content of analytical support for the management of enterprise financial resources and the main directions for improving analytical support for the management of enterprise financial resources in modern conditions.

Key words: financial resources of enterprises, analytical support, indicators of financial stability and profitability, retained earnings, working capital and others.

Аннотация: В статье рассмотрены особенности аналитического обеспечения управления финансовыми ресурсами предприятия в современных условиях, содержание аналитического обеспечения управления финансовыми ресурсами предприятия, а также основные направления совершенствования аналитического обеспечения управления финансовыми ресурсами предприятия. управление финансовыми ресурсами предприятия.

Ключевые слова: финансовые ресурсы предприятий, аналитическое обеспечение, показатели финансовой устойчивости и рентабельности, нераспределенная прибыль, оборотный капитал и др.

KIRISH

Korxonaning moliyaviy resurslarini tashkil etish uning moliyaviy barqarorligi va farovonligi quriladigan poydevordir. Bu muvaffaqiyatli biznes strategiyasining asosiy elementi bo'lib, raqobatbardoshlik va hamkorlik salohiyatini belgilaydi. To'g'ri moliyaviy boshqaruv nafaqat biznesning barqarorligi va ishonchligini ta'minlashga, balki korxonaning o'zi va uning sheriklarining iqtisodiy manfaatlarini himoya qilishni kafolatlashga imkon beradi.

Moliyaviy resurslar – bu korxona ixtiyorida bo'lgan va joriy xarajatlarni amalga oshirish va ishlab chiqarishni kengaytirish, moliyaviy majburiyatlarni bajarish va ishchilarni iqtisodiy rag'batlantirish uchun mo'ljallangan mablag'lardir. Moliyaviy resurslar, shuningdek, noishlab chiqarish obyektlarini saqlash va rivojlantirish, iste'mol qilish, jamg'arish, maxsus zaxira fondlariga va hokazolarga yo'naltiriladi [6].

“Bozor raqobatining jadal rivojlanishi sharoitida muvaffaqiyatli omon qolish va moliyaviy muammolarning oldini olish uchun korxonaning moliyaviy resurslarini tashkil etish, kapitalning maqbul tuzilishi va uni shakllantirishning mos manbalari to'g'risida chuqur bilimga ega bo'lish kerak. O'z mablag'larini to'g'ri taqsimlash ham katta ahamiyatga ega. Korxonaning muvaffaqiyatli himoyasi nafaqat xodimlarning kasbiy mahoratiga va operatsion jarayonni samarali muvofiqlashtirishga, balki tashqi sharoitlarning muvaffaqiyatli kombinatsiyasiga ham bog'liqdir”¹.

“Bundan tashqari, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “2022–2026-yillarda yangi O'zbekistonni rivojlantirish strategiyasi to'g'risida”gi qaroriga asosan O'zbekistonda tadbirkorlikni rivojlantirishni rag'batlantirish

1 Savina S., Kuzmina-Merlino I. Improving Financial Management System for Multi-business Companies // Procedia - Social and Behavioral Sciences. Volume 132. – 15 April 2015. – Pages 136 – 145. (www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042815056992).

bo'yicha kompleks chora-tadbirlar belgilandi. Ushbu maqsadlarga erishish uchun har yili Prezidentimizning tadbirkorlar bilan "Ochiq muloqot"ini o'tkazish, ijtimoiy-iqtisodiy ahvoli og'ir bo'lgan hududlarda tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash, qurilish sohasidagi muammolarni bartaraf etish kabi chora-tadbirlar amalga oshiriladi. Ushbu chora-tadbirlarning amalga oshirilishi O'zbekistonda yanada dinamik va diversifikatsiyalangan iqtisodiyotni yaratish, shuningdek, aholi farovonligini oshirish imkonini beradi".²

Shu sababli, moliyaviy aktivlarni boshqarish nazariy asoslarini tizimlashtirish va ularni tahlil qilishning innovatsion usullarini ishlab chiqish, shuningdek, bunday resurslardan foydalanish samaradorligini baholash va ularni takomillashtirishning amaliy usullarini topish juda zarur. Ushbu jarayon natijasida hozirgi vazifa, bir tomondan, tijorat tuzilmalarining moliyaviy aktivlarini boshqarish strategiyasini yaratishning nazariy asoslarini va tahlil qilish vositalarini abstarklashtirishga, ikkinchi tomondan, muayyan korxonada uni oshirish yo'llarini topish uchun mablag'lardan foydalanish samaradorligini baholashga aylanib bormoqda.

ADABIYOTLAR SHARHI

Korxonaning moliyaviy resurslarini boshqarish muammosiga M. Ye. Kulagin, K. V. Yekimov, V. N. Nezamaykin, I. L. Yurzinov, Ye. I. Borodin, G. F. Chechet, V. S. Istomin, I. A. Blank, O. P. Goryacheva, O. N. Koneva, N.P. Yakimov va boshqa ko'plab tadqiqotchilar katta e'tibor qaratishgan. Xo'jalik yurituvchi subyektlarning moliyaviy resurslarini boshqarishni takomillashtirishning ustuvor masalalari mamlakatimiz olimlaridan bevosita yoki bilvosita T.Malikov, N.Haydarov, B.Toshmurodova, N.Jumayev, S.Elmirzayev, Ye.Hoshimov, N. Mo'minov, N. Tursunova, M. Xamidulin, V. Kotov, R. Karliboyeva, F. Xamidova, A. Taspanova, A. Shomirovlar tomonidan o'rganilgan. O.K.Iminov, T.S.Malikov va O.Olimjonovlarning ilmiy ishlarida moliyaviy resurslarni boshqarishning ahamiyati va unda muhokama qilingan masalalarning ayrim jihatlari yoritilgan. M.B.Xamidulin o'z tadqiqotida korporativ boshqaruv va korporativ menejmentning moliyaviy mexanizmlari masalalarini ko'rib chiqqan. B.Ye.Toshmurodova, S.Ye.Elmirzayev, R.X.Karlibayevalarning ilmiy ishlari moliyaviy resurslarni boshqarishning iqtisodiy ahamiyati, funksiyalari, korxonalarda soliq boshqaruvini tashkil etish kabi masalalarni qamrab oladi. Biroq moliyaviy menejmentni alohida ilmiy yo'nalish sifatida, xorijiy tajribani hisobga olgan holda har tomonlama o'rganish amalga oshirilmagan. Bu holat tanlangan mavzuning dolzarbligini ta'kidlaydi.

Umuman olganda, korxonaning moliyaviy resurslarini boshqarishni tahliliy qo'llab-quvvatlash amaliyoti, ulardan foydalanish samaradorligini ta'minlash shartlarini ta'minlash nuqtayi nazaridan ularning tuzilmalariga ta'sir qiluvchi cheklovlar bo'yicha hal etilmagan masalalar saqlanib qolmoqda.

TADQIQOT USULLARI

Tadqiqotning maqsadi zamonaviy iqtisodiy sharoitlarda moliyaviy resurslarni boshqarishni takomillashtirishning nazariy asoslarini aniqlashtirish va aniq amaliy tavsiyalarni asoslashdan iborat. Tadqiqot metodologiyasi iqtisodiy, qiyosiy va tizimli tahlil, ekspert baholash usullarini o'z ichiga oldi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Iqtisodiy faoliyatning uzluksizligini ta'minlash uchun korxona o'z moliyaviy resurslarini strategik shakllantirishi va undan samarali foydalanishi kerak. Ushbu mablag'larni samarali boshqarish tashkilotning iqtisodiy o'sishi davrida uning moliyaviy balansini saqlab turishi mumkin. Bu balans yuqori darajadagi moliyaviy barqarorlik, faol likvidlik va ishonchli to'lov qobiliyati bilan tavsiflanadi. Bundan tashqari, naqd pul aylanish vaqtini qisqartirish orqali moliyaviy boshqaruv samaradorligini oshirish mumkin.

Moliyaviy resurslar – bu kompaniyaning ishlab chiqarish ehtiyojlarini qondirish uchun safarbar qilinishi yoki muzlatib qo'yilishi mumkin bo'lgan mablag'lar yig'indisidir. Ushbu resurslarning manbalari ma'lum vaqt davomida korxonada mavjud bo'lgan va tayyor mahsulot ishlab chiqarishda ishlab chiqarish xarajatlarini moliyalashtirish uchun foydalaniladigan barcha tushumlar va daromadlardir.

Moliyaviy resurslarni boshqarishda aylanma mablag'lar aylanmasini tez sur'atlar bilan oshirish asosiy tamoyil hisoblanadi. Bu ishlab chiqarish va tijorat ko'rsatkichlarining dinamik o'sishiga olib keladi, bu esa tashkilotning moliyaviy natijalari va raqobatbardoshligini oshirishga yordam beradi. Asosiy e'tibor mahsulotni sotishdan tushadigan daromadni maksimal darajada oshirish va korxonaning umumiy foydasini oshirish uchun xarajatlarni optimallashtirishga qaratilishi kerak.

Moliyaviy resurslarni boshqarishni tahliliy qo'llab-quvvatlash tizimi – bu ularning harakatini retrospektiv baholashga qaratilgan va moliyaviy boshqaruv qarorlarini qabul qilish uchun zarur bo'lgan axborot-tahliliy ma'lumotlar va tahliliy protseduralar to'plamidir.

2 Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони, 28.01.2022 йилдаги ПФ-60-сон. lex.uz/docs/5841063.

1-rasm. Xo'jalik yurituvchi subyektlarning moliyaviy resurslarini boshqarishni tahliliy ta'minoti tuzilishi.

Korxona moliyaviy resurslarni boshqarish samaradorligini aniqlash uchun ushbu tadqiqotning tegishli bo'limida keltirilgan ko'rsatkichlarning maxsus guruhlarini hisoblab chiqiladi.

1-jadval. "Elit Tekstil" MCHJ likvidlik ko'rsatkichlari tahlili 3 (ming so'm).

Ko'rsatkichlar	Yil			Og'ish (+/-)	
	2021-yil	2022-yil	2023-yil	2022/2021	2023/2022
Hisoblash uchun boshlang'ich ma'lumotlar					
Zaxiralar	137 381 651,00	84 789 422,00	205 990 258,00	-52 592 229,00	+121 200 836,00
Debitor qazdorligi	123 308 081,00	100 930 530,00	116 990 695,00	-22 377 551,00	+16 060 165,00
Pul mablag'lari va ularning ekvivalentlari	2 605 458,00	722 933,00	602 622,00	-1 882 525,00	-120 311,00
Jami aylanma aktivlar	264 477 744,00	187 613 430,00	324 746 620,00	-76 864 314,00	+137 133 190,00
Qisqa muddatli majburiyatlar	279 316 248,00	199 913 741,00	320 890 957,00	-79 402 507,00	+120 977 216,00
Baholash ko'rsatkichlari					
Umumiy likvidlik koeffitsiyenti (umumiy qoplash koeffitsiyenti)	0,95	0,94	1,01	-0,01	0,07
Tezkor likvidlik koeffitsiyenti	0,45	0,51	0,37	0,06	-0,14
Mutlaq likvidlik koeffitsiyenti	0,01	0,00	0,00	-0,01	0,00

3 Таблица составлена на основе финансового отчёта ООО "Элит текстиль" за 2021-2023 гг.

“Elit Tekstil” MCHJning 2021-yildan 2023-yilgacha bo‘lgan davrda likvidlik koeffitsiyentlarini hisoblash natijalari ko‘rsatkichlar tavsiya etilgan standartlardan sezilarli darajada past ekanligini ko‘rsatmoqda. Butun davr davomida joriy likvidlik koeffitsiyenti 1 dan past bo‘lib qolmoqda, tezkor likvidlik koeffitsiyenti 0,5 ga va korxonaning mutlaq likvidligi qiymati 0,2 ga yetmaydi. Bu kompaniyaning moliyaviy xavfsizligi va majburiyatlarini bajarishda muammolarga duch kelishi mumkinligini anglatadi. Ehtimol, kompaniya o‘z hisoblarini to‘lash va moliyani boshqarishda qiyinchiliklarga duch kelishi, moliyaviy qiyinchiliklar va hatto bankrotlik xavfini oshirishi mumkin.

Tahlilning keyingi muhim jihati – moliyaviy barqarorlik koeffitsiyentlarini baholash va kompaniyaning uzoq muddatli moliyaviy resurslarining yetarliligi 2-jadvalda ko‘rsatilgan.

2-jadval. “Elit Tekstil” MCHJ moliyaviy barqarorlik ko‘rsatkichlari tahlili.

Ko‘rsatkichlar	Me‘yoriy qiymatlar	Yil			Og‘ish (+/-)	
		2021-yil	2022-yil	2023-yil	2022/2021	2023/2022
1	2	3	4	5	6	7
Avtonomlik koeffitsiyenti	50-60%	0,21	0,20	0,16	-0,01	-0,04
Investitsiyalarni qoplash koeffitsiyenti	60-70%	0,20	0,32	0,24	0,12	-0,08
Moliyaviy leveraj koeffitsiyenti	≤1	4,81	3,58	5,56	-1,23	1,98
O‘z aylanma mablag‘lari bilan ta‘minlanganlik koeffitsiyenti	10%	-0,12	-0,17	-0,02	-0,05	0,15
Doimiy aktivlar indeksi	0 - 1	1,64	1,53	1,23	-0,11	-0,3
O‘z kapitalining harakatchanlik koeffitsiyenti	0,25-0,5	4,18	3,05	5,33	-1,13	2,28
Mulkning harakatchanlik koeffitsiyenti	-	2,55	1,20	4,32	-1,35	3,12
Aylanma mablag‘larning harakatchanlik koeffitsiyenti	0,1-0,17	0,03	0,03	0,02	0,00	-0,01
Zaxiralar bilan ta‘minlanganlik koeffitsiyenti	≥0,5 opt. зн-е:0,6-0,8	1,92	2,21	1,58	0,29	-0,63

Taqdim etilgan jadval tahlil qilinganda, “Elit Tekstil” MCHJ korxonasida 2021-yildan 2023-yilgacha bo‘lgan davrda moliyaviy resurslardan foydalanish samaradorligining hisoblangan ko‘rsatkichlari ko‘p yo‘nalishli dinamikani ko‘rsatayotgani ayon bo‘ladi. Shuni ta‘kidlash kerakki, ko‘rsatilgan davr uchun investitsiyalarni qoplash koeffitsiyenti belgilangan me‘yordan past bo‘lib, bu o‘z-o‘zini moliyalashtirish tamoyiliga rioya qilmaslikdan dalolat beradi. Avtonomlik koeffitsiyentining belgilangan darajadan past bo‘lishi salbiy jihat bo‘lib, moliyaviy barqarorlikning pasayishini va tashqi investorlarga qaramlik kuchayganligini ko‘rsatadi.

“Elit Tekstil” MCHJ mulkining harakatchanligi ko‘rsatkichi 4,22 ni tashkil etadi, bu korxonaning o‘zgaruvchan bozor sharoitlariga mos ravishda o‘z aktivlari tarkibini o‘zgartirish qobiliyatini aks ettiradi. Koyeffitsiyent aylanma mablag‘larni aylanmadan tashqari mablag‘larga aylantirish imkoniyatini, ya‘ni bozor o‘zgarishlariga moslashish qobiliyatini ko‘rsatadi.

O‘tkazilgan tahlil shuni ko‘rsatadiki, 1-jadvalda keltirilgan korxonada aktivlarning daromadlilik hisobot davridagi aktivlarning iqtisodiy rentabelligi pastligi sababli katta axamiyatga ega emas. Shuni ta‘kidlash kerakki, rentabellik 18,9 foizdan 8,87 foizgacha pasaydi, bu aktivlarning o‘shish sur‘ati daromad va foydaning o‘shish sur‘atlaridan yuqori ekanligini ko‘rsatadi. O‘rganilayotgan korxonada daromad va foydani oshirish istiqbollari uning faoliyat doirasi bilan cheklangan va asosan xizmatlar ko‘lamini kengaytirish va tegishli sohalarni rivojlantirishga bog‘liq.

O‘rganilayotgan davrning ijobiy tomonlari sifatida moliyaviy barqarorlik va to‘lov qobiliyatining yuqori darajasi, o‘z kapitali va moliyaviy resurslarning ko‘payishi, yuqori moliyaviy mustaqillik va asosiy biznes barqarorligi

oshishi, shuningdek, daromad va foydaning o'sishini ko'rsatish mumkin. Boshqa tomondan, salbiy tomonlar sifatida iqtisodiy daromadlarning pasayishi va korxona rentabelligining oshishi bilan kapital va moliyaviy resurslardan foydalanish intensivligini ko'rsatish mumkin. 2- va 3-jadvallarda moliyaviy resurslardan foydalanish samaradorligini foydalilik va rentabellik nuqtayi nazaridan tahlil qilish natijalari keltirilgan.

3-jadval. "Elit Tekstil" MCHJning foydalilik va rentabellik ko'rsatkichlari orqali moliyaviy resurslardan foydalanish natijaviyligini baholash. mln so'm.

Ko'rsatkichlar	Yil			Og'ish (+/-)		O'sish sur'ati, %	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
Hisoblash uchun boshlang'ich ma'lumotlar							
O'z kapitalining o'rtacha yillik qiymati, ming so'm	61134	62 438	61238,5	1304,00	-1200	102,13	98,08
Aktivlarning o'rtacha yillik qiymati, ming so'm	384478,5	325160	340895	-59	+15735	84,57	104,84
Asosiy vositalarning o'rtacha yillik qiymati, ming so'm	99528,50	90773,00	76426	-8754,5	-14347	91,20	84,19
Tushum, ming so'm	44 539,00	28 349	10 560	-16190	-17789	63,65	37,25
Sof foyda, ming so'm	18 901,00	313,00	190 00	-1858	-123	1,66	60,79
Soliq to'lashdan oldingi foyda, ming so'm	22 616,00	1 022	1 400	-21594	377	4,52	136,88
Baholash ko'rsatkichlari							
Ishga tushirilgan kapitalning rentabelligi	25,40	1,25	1,77	-24,15	0,52	4,92	141,60
O'z kapitalining rentabelligi, %	0,51	1,42	0,31	0,91	-1,11	278,43	21,83
Aktivlar rentabelligi, %	0,11	0,22	0,05	0,11	-0,17	200,00	22,73
Fond qaytimi	0,45	0,31	0,14	1,85	1,24	0,70	0,44

Jadval "Elit Tekstil" MCHJda aktivlarning o'rtacha yillik qiymati, asosiy vositalar va daromadlar kabi ko'rsatkichlar kamayganligi aks ettiradi. Shuni ta'kidlash kerakki, kapital va aktivlar rentabelligi va foydalanilgan kapitalning rentabelligi kabi baholash ko'rsatkichlari ham pasayish tendensiyasini ko'rsatmoqda.

Tahlil davomida ma'lum bo'lishicha, pasayish kuzatilganiga qaramay, aktivlarning o'sish sur'ati daromad va foydaning o'sish sur'atlaridan yuqori bo'lib, bu kompaniyaning moliyaviy natijalari va daromadlarini oshirish potentsialini kamaytiradi. Moliyaviy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirishga e'tibor berish kerak, chunki bu korxonaning rentabelligi va barqarorligini oshirishning asosiy omilidir.

Ijobiy jihatlardan biri bu tahlil qilingan davrda yuqori darajadagi sof foyda va korxonaning moliyaviy barqarorligidir. Shuni hisobga olish kerakki, daromadlilik va rentabellikning oshishi iqtisodiy daromadlarning istalmagan pasayishiga va kapital va moliyaviy resurslardan foydalanishning asossiz qisqarishiga olib kelishi mumkin.

Buni hisobga olgan holda moliyaviy resurslardan foydalanish samaradorligining an'anaviy ko'rsatkichlaridan 1-, 2-, 3-jadvallarda keltirilgan tahliliy ko'rsatkichlar bilan birgalikda qo'shimcha tahliliy vositalardan foydalanish taklif etiladi.

4-jadval. Moliyaviy resurslardan foydalanish samaradorligini baholash uchun qo'shimcha tahliliy vositalar (ma'lum turdagi daromadlarni shakllantirishda aktivlarning ishtiroki asosida).

Ko'rsatkich nomi	Hisoblash usuli	Tahliliy ahamiyati
Aylanma ko'rsatkichlari		
Moliyaviy resurslar/aktivlarning iqtisodiy qaytimi (SIFR)	Jami daromad / Barcha moliyaviy resurslarning o'rtacha ko'rsatkichi	Kapitalga aylantirilgan va korxona balansida qayd etilgan har 1000 so'm moliyaviy resurslardan o'rtacha har bir turdagi faoliyatdan olingan daromadlar miqdorini tavsiflaydi.
Asosiy faoliyatga jalb qilingan aktivlar aylanuvchanligi (SAod)	Asosiy faoliyatda foydalaniladigan aktivlardan olingan daromadlar (shuningdek, normal faoliyat bilan bog'liq xarajatlarni qoplash uchun beriladigan davlat subsidiyalari – alohida iqtisodiyot subyektlari uchun) / Asosiy faoliyatda foydalaniladigan aktivlarning o'rtacha qiymati	Korxonaning asosiy faoliyatida foydalanilgan o'rtacha har 1000 so'm moliyaviy resurslardan olingan daromadlar miqdorini tavsiflaydi (ko'rsatkich bunday aktivlarning har bir turi uchun hisoblanishi mumkin).
Boshqa faoliyatga jalb qilingan aktivlar aylanuvchanligi (SApd)	Faoliyatning boshqa turlarida foydalanilgan aktivlardan olingan daromadlar (oddiy faoliyat xarajatlarini qoplash uchun davlat subsidiyalari – alohida iqtisodiyot subyektlari uchun) / Boshqa faoliyatda foydalanilgan aktivlarning o'rtacha qiymati	Korxonaning boshqa faoliyatida foydalanilgan o'rtacha har 1000 so'm moliyaviy resurslardan olingan daromadlar miqdorini tavsiflaydi (ko'rsatkich bunday aktivlarning har bir turi uchun hisoblanishi mumkin).
Rentabellik ko'rsatkichlari		
Asosiy faoliyatga jalb qilingan aktivlar rentabelligi (RAod)	Asosiy faoliyatda foydalaniladigan aktivlarni sotishdan olingan foyda (plyus, oddiy faoliyat turlari xarajatlarini qoplash uchun davlat subsidiyalari – iqtisodiyotning ayrim subyektlari uchun) / Asosiy faoliyatda foydalaniladigan aktivlarning o'rtacha qiymati $\times 100\%$	Asosiy faoliyatda foydalanilgan moliyaviy resurslarning o'rtacha har 1000 so'midan olingan sotishdan olingan foyda miqdorini tavsiflaydi (ko'rsatkichni bunday aktivlarning har bir turi uchun hisoblash mumkin).
Boshqa faoliyatga jalb qilingan aktivlar rentabelligi (RAPd)	Faoliyatning boshqa turlariga jalb qilingan aktivlardan foydalanishdan olingan foyda (minus, oddiy faoliyat xarajatlarini qoplash uchun davlat subsidiyalari – ayrim iqtisodiyot subyektlari uchun) / Boshqa faoliyatda foydalaniladigan aktivlarning o'rtacha qiymati $\times 100\%$	Boshqa faoliyat turlarida foydalanilgan aktivlarning har bir so'midan olinadigan moliyaviy natija miqdorini tavsiflaydi (ko'rsatkich bunday aktivlarning har bir turi uchun hisoblanishi mumkin).

Shunday qilib, tahliliy ta'minot tizimi quyidagi o'zaro bog'liq elementlarni o'z ichiga oladi:

- ma'lumot;
- moliyaviy tahlil metodologiyasi;
- moliyaviy leveraj (tahliliy ko'rsatkichlar) va ularni baholash mezonlari;
- moliyaviy resurslarni jalb qilish va taqsimlashning ratsionalligi va samaradorligini oshirish vositalari;
- boshqaruv qarorlarini moliyaviy asoslash algoritmi.

Xulosa va takliflar

Moliyaviy resurslarning tahlili qilish tijorat korxonasining moliyaviy boshqaruv tizimini qurish uchun asosdir. U moliyaviy siyosatni ishlab chiqish, mablag'lardan foydalanishni optimallashtirish va o'zgaruvchan sharoitlarga muvofiq strategiyalarni tuzatish uchun axborot bazasini ta'minlaydi. Xo'jalik yurituvchi subyektning moliyaviy resurslaridan foydalanish samaradorligiga ta'sir qiluvchi asosiy ko'rsatkichlar biznesning rentabellik darajasi va uning moliyaviy barqarorligi hisoblanadi. Ushbu ko'rsatkichlarni tahlil qilish ko'rsatkichlarning bir nechta guruhlarini o'z ichiga oladi: likvidlik, moliyaviy barqarorlik, rentabellik va biznes-faollik. Korxonaning moliyaviy holatini baholashga bunday kompleks yondashuv moliyaviy resurslardan foydalanishni optimallashtirish va korxona samaradorligini oshirishga qaratilgan samarali boshqaruv strategiyalarini ishlab chiqish uchun asos yaratish imkonini beradi.

2021-2023-yillarda "Elit Tekstil" mas'uliyati cheklangan jamiyatida biznesning barqaror rivojlanishiga erishildi, bu nafaqat umumiy daromad va foydaning oshishi, balki xususiy tadbirkorlik uchun mavjud moli-

yaviy resurslarning ko'payishida ham namoyon bo'ldi. Shu bilan birga, operatsiyalarning rentabelligi oshgan bo'lsa-da, aktivlar va kapitalning rentabelligi 2021-yildan 2023-yilgacha pasaygan, shuningdek, tijorat faolligi va kompaniya aktivlari aylanish tezligi pasaygan.

"Elit Tekstil" mas'uliyati cheklangan jamiyatning moliyaviy resurslari tarkibi va ulardan foydalanish samaradorligini tahlil qilish korxonaning barqaror ishlashi uchun zarur bo'lgan moliyaviy resurslarga ega ekanligini ko'rsatdi. Obyektning moliyaviy resurslari tarkibi va ularning samaradorligi tahlili shuni ko'rsatdiki, har bir korxona barqaror ishlashini ta'minlash uchun moliyaviy resurslarning optimal darajasiga ega. Moliyaviy resurslarning katta qismi tovar zahiralari shakllantirish va ishlab chiqarish xizmatlarini ko'rsatish uchun sarflanadi, shu bilan birga moliyaviy resurslarni tez to'ldirish ta'minlanadi. "Elit Tekstil" MCHJ o'z ishlab chiqarish faoliyatini moliyalashtirish uchun qarz mablag'lariga tayanadi. Kompaniya o'z moliyaviy resurslaridan foydalanishda yuqori samaradorlikni namoyish etadi. O'rganilayotgan davrdagi ijobiy o'zgarishlarga xususiy kapitali va boshqa moliyaviy resurslar hajmining oshishi, shuningdek, korxonaning moliyaviy mustaqilligi darajasining oshishi kiradi. Asosiy biznesning barqarorligi o'smoqda, daromad va foyda tez sur'atlar bilan o'sib bormoqda. Biroq, daromadning oshishi bilan iqtisodiy daromadlarning pasayishi va resurslardan foydalanish intensivligida salbiy tendensiyalar ko'rinmoqda. Moliyaviy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish uchun kompaniyalarga aktivlar aylanmasi va tovar aylanmasini ko'paytirish orqali resurslardan foydalanish intensivligini oshirish, shuningdek xarajatlarni nazorat qilish va biznes ehtiyojlariga muvofiq kapital miqdorini optimallashtirish tavsiya etiladi.

Tahlil natijalariga ko'ra mavjud moliyaviy resurslardan foydalanishni optimallashtirish bo'yicha aniq strategiyalar taklif etildi:

- mahsulot assortimentida yangi yo'nalishlarni ishlab chiqish orqali aktivlar aylanish tezligini oshirish;
- doimiy monitoring bilan faoliyatni tizimli moliyaviy tahlil qilish;
- batafsil rejalashtirish va barcha xarajatlarni nazorat qilish.

Ushbu qadamlar tahlil obyekti doirasidagi asosiy ishlab chiqarish faoliyatining daromadlari, foydasi va umumiy rentabelligini oshirib, hisobga olingan korxonaning moliyaviy resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirishga yordam beradi,

Umuman olganda, shuni aytishimiz mumkinki, xo'jalik yurituvchi subyektning moliyaviy resurslarini tahlil qilishning mavjud metodologiyasi ularni samarali boshqarishni ta'minlash talablariga to'liq javob bermaydi, chunki u moliyaviy resurslar tarkibini boshqarishni samarali deb e'tirof etish uchun zaruriy asos hisoblangan bir qator mezonlar bo'yicha baholashga imkon bermaydi.

Moliyaviy resurslarni tasniflash belgilari va samarali boshqaruvning oqilona mezonlari xo'jalik yurituvchi subyektlari moliyaviy resurslarini boshqarishni tahliliy ta'minoti tizimini takomillashtirish maqsadida mavjud tahlil metodologiyasini yangi tahliliy vositalar bilan to'ldirish uchun asos bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Екимов, К.В. Финансы организаций (предприятий): Учебник / К.В. Екимов, Т.В. Шубина. – М.: НИЦ ИНФРА-М, 2017. – 375 с.
2. В.Н.Незамайкин, И. Л. Юрзинова. Финансовый менеджмент: учебник для бакалавров / М.: Юрайт, 2016. – 467 с.
3. Екимов, К.В. Финансы организаций (предприятий): Учебник / К.В. Екимов, Т.В. Шубина. – М.: НИЦ ИНФРА-М, 2017. – 375 с.
4. Горячева, О. П. Методический подход к проведению обзорной проверки финансовой отчетности коммерческой организации / О. П. Горячева, Е. А. Елгина // Вестн. Кузбас. гос. техн. ун-та. – 2012. – № 5 (93). – С. 138–143.
5. Финансы бизнеса: Учебное пособие – Т.: "LESSON PRESS", 2021. – 325 с. 20,31 босма тобоқ, (Гриф 359- 348, 2020 йил 30 июнь);
6. Финансы: Модуль 3. Финансы хозяйствующих субъектов: Учебник – Т.: "LESSON PRESS", 2021. – 335с. 20,31 (Гриф 110- 314, 2021 йил 1 март);
7. Жиянова Н.Э. Финансовые ресурсы предприятий: пути повышения эффективности их формирования и использования. Монография. – Т.: ТФИ, 2021. – 153 с.
8. Жиянова Н.Э. Совершенствование методологии управления финансовыми ресурсами предприятий. Монография. – Т.: Impress media, 2024. – 152 с.
9. Jiyanova N.E. Features of capital management in improving commercial activity of enterprises // Россия Экономика и предпринимательство, №1, 2018 г. "Газеты.Журналы". – Б. 136-139.
10. Жиянова Н.Э. Пути повышения эффективности формирования и использования финансовых ресурсов субъектов малого бизнеса в современных условиях // "Иқтисодиёт ва таълим" илмий-амалий журналы 2016 йил №3.
11. Н.Э.Жиянова, С.С. Саиднабиев Capital structure optimizations after mergers and acquisitions// "Экономика, бизнес, инновации" Пенза МНЦК 2019г. "Наука и просвещение". – Б. 72-74.

Internet manbalari

12. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. – Т.: Ўзбекистон, 2023.
13. Ўзбекистон Республикасининг 2000 йил 25 майдаги 69-II-сонли "Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари тўғрисида"ги Қонуни (янги таҳрири). <https://lex.uz/uz/docs/31846>

14. Ўзбекистон Республикасининг 2001 йил 6 декабрдаги 310-II-сон “Масъулияти чекланган ва қўшимча масъулиятли жамиятлар тўғрисида”ги Қонуни. <https://old.lex.uz/docs/6320092>
15. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони, 28.01.2022 йилдаги ПФ-60-сон. <https://lex.uz/docs/5841063>
16. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси. Тошкент, 2020 йил 29 декабрь (www.president.uz).
17. Н.Э.Жиянова Управление финансовыми рисками предприятия в современных условиях //“ИНТЕРНАУКА” Научный журнал №16(145) Май 2020 Часть 2. Б.82-84.
18. Жиянова Н.Э. Финансовые ресурсы предприятий: повышения эффективности их формирования и использования в современных условиях// Science and Education, 2(8) 2021, 656-668. <https://www.openscience.uz/index.php/sciedu/article/view/1794>, -08-26.
19. Жиянова Н.Э. Особенности управления капиталом в повышении коммерческой деятельности предприятий – Экономика и предпринимательство, 2018, 1(90).
20. Жиянова Н.Э., Таджибекова Д.Б. Пути совершенствования формирования и использования финансовых ресурсов субъектов бизнеса в современных условиях// SCIENCE AND EDUCATION, 2 (5), (2021г.) <https://openscience.uz/index.php/sciedu/article/view/1505>. Б.1060-1068.
21. www.gov.uz – (Ўзбекистон Республикаси ҳукумат портали).
22. www.imv.uz – (Ўзбекистон Республикаси иқтисодиёт ва молия вазирлиги).
23. www.soliq.uz–(Ўзбекистон Республикаси Солиқ қўмитаси расмий сайти).
24. www.lex.uz – (Ўзбекистон Республикаси қонунчилиги миллий маълумотлар базаси).
25. www.uza.uz – (Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги).
26. www.stat.uz – (Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитаси).
27. <https://review.uz/post/delovaya-aktivnost-v-uzbekistane-plavno-vosstanavlivaetsya>.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 7

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

